

Εισαγωγικά

Αντικείμενο της παρούσας μελέτης είναι η αποκατάσταση του αναλημματικού τοίχου βόρεια της εισόδου της Μονής Κατακεκρυμμένης Άργους. Όπως ανέφεραν οι δύο πατέρες της Μονής ιερομόναχοι Ιωσήφ και Μακάριος, η κατάρρευση του αναλημματικού τοίχου έγινε ξαφνικά κατά τις πρωινές ώρες στις 8 Νοεμβρίου του 2009 μετά από δυνατή βροχή. Λόγω ακριβώς της γειννίας με την είσοδο της Μονής η κατάρρευση δημιουργεί επικινδυνότητα προς τους μόνιμους κατοίκους της Μονής αλλά και προς τους επισκέπτες. Ενδεχομένως μπορεί να προκαλέσει πρόβλημα στη θεμελίωση του υποστυλώματος της βορειοανατολικής γωνίας του εξωνάρθηκα της Μονής.

Τόσο ο Προϊστάμενος της 25^{ης} ΕΒΑ κ. Δ. Αθανασούλης όσο και οι Πατέρες της Μονής έχουν αναφέρει ότι είχε διενεργηθεί άμεσα αυτοψία από τον πολιτικό μηχανικό της Εφορείας κ. Ν. Σιδηρόπουλο για το θέμα αυτό που ζήτησε τη σύνταξη της παρούσας μελέτης. Η Ελληνική Εταιρεία και οι υπογράφωντες ενημερώθηκαν για την κατάρρευση από τον κ. Δωροβίνη. Στη συνέχεια οι υπογράφωντες επισκέφθηκαν τη Μονή στις 15 Νοεμβρίου του 2009 και ενημέρωσαν την Ελληνική Εταιρεία για το ζήτημα δεδομένου ότι η τελευταία είχε ήδη εκδηλώσει ενδιαφέρον για το συντονισμό της σύνταξης αποτύπωσης προτάσεων αποκατάστασης του συνόλου του κτηριακού συγκροτήματος.

Οι απαραίτητες μελέτες θα εκπονηθούν με τη συγχρηματοδότηση του Ιδρύματος Α.Γ. Λεβέντη και της Διαχειριστικής Επιτροπής Μονής Κατακεκρυμμένης Άργους της Μητρόπολης Αργολίδος, μέρος της οποίας αποτελεί η παρούσα έκθεση.

Παράλληλα με πρωτοβουλία της Ελληνικής Εταιρείας πραγματοποιήθηκε στις 3 Φεβρουαρίου 2010 συνάντηση στα γραφεία της Ελληνικής Εταιρείας με την παρουσία των Πατέρων της Μονής Κατακεκρυμμένης Άργους ιερομόναχων Ιωσήφ και Μακαρίου όπου συζητήθηκε η συνολική αποκατάσταση της Μονής και η πρόσφατη κατάρρευση τμήματος του αναλημματικού τοίχου βόρεια της Μονής. Στη συνάντηση παραβρέθηκαν ο κ. Δ. Αθανασούλης, ο πρόεδρος του ΣΑΚ κ. Κ. Καρράς, η αρχαιολόγος της Ε.Ε και γραμματέας του ΣΑΚ κ. Ε. Γρατσία, ο νομικός κ. Β. Δωροβίνης και οι αρχιτέκτονες-αναστηλωτές Π. Κουφόπουλος και Μ. Μυριανθέως-Κουφοπούλου.

Στη συνέχεια στις 6 Φεβρουαρίου 2010 πραγματοποιήθηκε νέα επίσκεψη στη Μονή Παναγίας Κατακεκρυμμένης Άργους ομάδας αρχιτεκτόνων με επικεφαλής τον κ. Π. Κουφόπουλο και τους αρχιτέκτονες Π. Κοκκινάκη, Στ. Παρασκευόπουλο και τον σπουδαστή Στέφανο Κουφόπουλο. Σκοπός της επίσκεψης ήταν η διενέργεια αποτύπωσης στην περιοχή της κατάρρευσης για τη σύνταξη της σωστικής πρότασης ανακατασκευής του αναλημματικού τοίχου και υποβολής της στην 25^η ΕΒΑ για έγκριση.

Σημερινή κατάσταση

Ο αναλημματικός τοίχος στα βορειοανατολικά της εισόδου της Μονής Κατακεκρυμμένης πιθανότατα ανεγέρθηκε κατά τις εργασίες επισκευών που έγιναν μετά την πυρκαγιά του 1906 ή και μεταγενέστερα μετά τις δύο διαδοχικές επεκτάσεις στα βόρεια. Πρόκειται για απλή αργολιθοδομή με συνδετικό πηλοκονίαμα που ενδεχομένως περιέχει και λίγο ασβέστη. Η θεμελίωση του τοίχου γίνεται απευθείας στον επικλινή και ολισθηρό βράχο. Το πάχος του είναι σταθερό σε όλο το ύψος και είναι περί τα πενήντα εκατοστά. Γενικά φαίνεται ότι είναι λιγότερο επιμελημένος από τον αναλημματικό τοίχο στην περιοχή κάτω από το κωδωνοστάσιο στα ανατολικά της Μονής. Στο άνω τμήμα του αναλημματικού τοίχου διαφορφώνεται στηθαίο, ύψους 45 εκατοστών, στο πάχος του τοίχου. Πιο ψηλά από το κτιστό στηθαίο υπάρχουν τέσσερις πεσσίσκοι με πυραμιδοειδή απόληξη συνολικού ύψους έως 1,5 μέτρα. Ανάμεσα στους πεσσίσκους υπάρχει σιδερένιο κιγκλίδωμα με σφυρήλατες διακοσμήσεις, όμοιο με αυτό που υπάρχει στα νότια. Το σύνολο των ορατών λιθόκτιστων επιφανειών φέρει ασβέστωμα.

Το μικρό γενικά πάχος του αναλημματικού τοίχου, τα ασθενή κονιάματα και κυρίως η προβληματική θεμελίωσή του στον επικλινή βράχο σε συνδυασμό με την έντονη βροχόπτωση ευθύνονται για την κατάρρευση σημαντικού τμήματος του τοίχου. Συγκεκριμένα κατέρρευσε μια περιοχή επιφάνειας σε όψη περί τα 45 τετραγωνικά μέτρα, με μέγιστο μήκος 7,70 μέτρα και ύψος που κυμαίνεται από 4 έως 6,5 μέτρα. Κατά την κατάρρευση συμπαρασύρθηκαν στον γκρεμό και δύο από τους κτιστούς πεσσίσκους με το κιγκλίδωμά τους. Τα προϊόντα της κατάρρευσης έχουν διασκορπιστεί σε απόσταση αρκετών μέτρων πάνω στον κεκλιμένο βράχο καλύπτοντας περιοχή στην οποία, σύμφωνα με μαρτυρία των Πατέρων, υπήρχαν ίχνη παλαιότερων λιθόκτιστων παρτεριών.

Η κατάσταση που διαμορφώθηκε μετά την κατάρρευση ενέχει σοβαρούς κινδύνους τόσο για τις υπόλοιπες κατασκευές όσο και για τους ανθρώπους που ζουν ή επισκέπτονται τη Μονή. Αναλυτικότερα, το τμήμα του αναλημματικού τοίχου που έχει απομείνει έχει αρκετά σαθρά και ετοιμόρροπα τμήματα εκατέρωθεν της κατάρρευσης και η τομή που έχει δημιουργηθεί στην αυλή απέχει ένα περίπου μέτρο από το γωνιακό υποστύλωμα του εξωνάρθηκα θέτοντας σε κίνδυνο το θεμέλιό του. Τμήμα της επικάλυψης του δαπέδου της αυλής από άοπλο σκυρόδεμα στέκει σε πρόβολο πάνω από την τομή του εδάφους θέτοντας σε κίνδυνο τα διερχόμενα άτομα.

Εικ. 1. Γενική άποψη της Μονής Κατακεκρυμμένης Άργους πριν την κατάρρευση του αναλημματικού τοίχου (Αρχείο Μονής).

Εικ. 2. Άποψη του αναλημματικού τοίχου από ανατολικά πριν την κατάρρευσή του (Αρχείο Μονής).

Εικ. 3. Άποψη της εισόδου της Μονής Κατακεκρυμμένης Άργους και του τελευταίου πεσσίσκου του αναλημματικού τοίχου πριν την κατάρρευσή του (5 Μαρτίου 2007).

Εικ. 2-3. Λεπτομέρειες της περιοχής μετά την κατάρρευση του αναλημματικού τοίχου βορειοανατολικά της εισόδου (15 Νοεμβρίου 2009).

Πρόταση αποκατάστασης αναλημματικού τοίχου

Ο αναλημματικός τοίχος προτείνεται να ανακατασκευαστεί με λιθοδομή η οποία στο θεμέλιο της και στο εσωτερικό της θα ενισχυθεί με αφανή πλήρη σκελετό από οπλισμένο σκυρόδεμα με τον τρόπο που περιγράφεται παρακάτω.

Θα προηγηθεί καθαρισμός της περιοχής από τα ετοιμόρροπα τμήματα των επιχώσεων καθώς και από τα μπάζα στην περιοχή του θεμελίου μέχρι την αποκάλυψη του φυσικού βράχου ή τουλάχιστον ασφαλούς σημείου θεμελίωσης. Επίσης θα απομακρυνθούν και τα σαθρά τμήματα της τοιχοποιίας εκατέρωθεν της κατάρρευσης, ενώ προς τα ανατολικά θα καθαιρεθεί και το ανώτερο τμήμα του στηθαίου και οι δύο πεσσίσκοι.

Το νέο βαθμιδωτό θεμέλιο του τοίχου θα κατασκευαστεί από οπλισμένο σκυρόδεμα που σε κάτοψη θα εξέχει του τελικού μετώπου του τοίχου κατά 30 εκ. Η προεξοχή του θεμελίου θα επεκταθεί και στα εκατέρωθεν τμήματα του τοίχου που δεν έχουν καταρρεύσει. Το θεμέλιο θα προσαρμόζεται στο φυσικό βράχο με κλιμακώσεις έτσι ώστε η ορατή του όψη να μην ξεπερνά σε ύψος τα 60 εκ. Θα θεμελιωθεί απευθείας στο φυσικό βράχο όπου προτείνεται να αγκυρωθεί με βλήτρα INOX (AISI 316) Φ18 κατάλληλα στερεωμένα με ρητίνη σε βάθος τουλάχιστον 50 εκατοστών.

Πάνω στο θεμέλιο θα σκυροδετηθούν τρία εγκάρσια τοιχεία από οπλισμένο σκυρόδεμα διαστάσεων 0,30 X 1,00μ με κατεύθυνση ανατολής δύσης.

Στο μέσον του ύψους του αναλημματικού τοίχου στη θέση όπου προτείνεται να αλλάξει και το πάχος του, θα σκυροδετηθεί ενδιάμεσο αφανές διάζωμα από οπλισμένο σκυρόδεμα ύψους 30 εκ. που θα εκτείνεται σε όλο το μήκος του τοίχου και εγκάρσια. Στο ύψος του διαζώματος θα σκυροδετηθούν τρεις εγκάρσιες δοκοί από οπλισμένο σκυρόδεμα σύμφωνα με το συνημμένο σχέδιο κάτοψης. Οι δοκοί αυτές θα σκυροδετηθούν επί των συμπυκνωμένων επιχώσεων και θα συνδέουν το διάζωμα του τοίχου με το βράχο. Η πάκτωση των δοκών όπου συναντούν το φυσικό βράχο θα γίνει με βλήτρα αντίστοιχα με εκείνα του θεμελίου που περιγράφηκαν πιο πάνω.

Με την ίδια λογική στη στάθμη του δαπέδου της αυλής θα επαναληφθεί η κατασκευή δεύτερου αφανούς διαζώματος κατά μήκος του τοίχου και εγκάρσιων συνδετηρίων δοκών από τον τοίχο προς την αυλή. Η στάθμη εφαρμογής του διαζώματος αυτού θα υπολογιστεί να είναι τέτοια ώστε η εδαφόπλακα που θα έχει πάχος 15 εκ. να διαστρωθεί σε συνέχεια της στάθμης της αυλής (βλ. συνημμένο σχέδιο τομής).

Ο νέος αναλημματικός τοίχος θα κατασκευαστεί ακριβώς στη θέση του παλαιού τοίχου από φέρουσα αργολιθοδομή με συνδετικό ισχυρό ασβεστοτσιμεντοκονίαμα και θα έχει πάχος 70 εκ. στο κάτω μισό του ύψους του και 50 εκ. στο άνω. Μεταξύ της εσωτερικής ακμής θεμελίωσης της λιθοδομής και του

φυσικού βράχου θα διαστρωθεί γκρο μπετόν, μέσου πάχους 15 εκ. ως πυθμένας της επίχωσης. Στην εκάστοτε στάθμη του πυθμένα θα προβλεφθούν διαμπερείς οπές στη λιθοδομή για εκτόνωση της υγρασίας. Συγκεκριμένα θα χρησιμοποιηθούν κεραμικοί σωλήνες Φ75-100 εντός της λιθοδομής που θα τοποθετηθούν ανά ένα μέτρο μήκους του τοίχου με κλίση 5% προς τα έξω. Εναλλακτικά μπορούν να χρησιμοποιηθούν και γαλβανισμένοι χαλύβδινοι σωλήνες αντίστοιχης διαμέτρου.

Η εσωτερική παρειά της λιθοδομής στο τμήμα που θα έχει πάχος 70 εκ. δεν είναι απαραίτητο να είναι απόλυτα διαμορφωμένη με επίπεδο μέτωπο. Στο ανώτερο τμήμα του αναλημματικού τοίχου που θα έχει πάχος 50 εκ. προβλέπεται η διαμόρφωση κανονικού μετώπου εσωτερικά και η επίχρισή του με τσιμεντοκονίαμα. Ο πυθμένας της επίχωσης θα καλυφθεί κατά τα πρώτα 50 εκ. με λιθορριπή που στο πάνω μέρος θα φέρει γεωϋφασμα ώστε να διευκολύνεται η αποστράγγιση ομβρίων, ενώ το υπόλοιπο της επίχωσης θα γίνει με καθαρά προϊόντα εκσκαφών που θα διαστρώνονται σε στρώσεις των 30 εκ. και θα συμπυκνώνονται κατάλληλα.

Για καλύτερη εξασφάλιση των υφιστάμενων τμημάτων του αναλημματικού τοίχου εκατέρωθεν της κατάρρευσης προτείνεται η επέκταση του αφανούς διαζώματος στη στάθμη της αυλής σε όλο το μήκος του αναλημματικού τοίχου. Αυτό προϋποθέτει ανακατασκευή του ανώτερου τμήματος της λιθοδομής με το στηθαίο και τους πεσσίσκους και επανατοποθέτηση του υφιστάμενου κιγκλιδώματος.

Τέλος στην ανώτερη στάθμη του αναλημματικού τοίχου που ταυτίζεται με το στηθαίο θα κατασκευαστεί τρίτο διάζωμα το οποίο θα είναι αφανές στις δύο όψεις και θα επικαλυφθεί με πατητή τσιμεντοκονία στην πάνω επιφάνεια με κλίση προς τις ακμές. Η κατασκευή θα ασβεστωθεί όπως ακριβώς ήταν πριν την κατάρρευση.

Γενικότερα προτείνεται η κατασκευή αρμολογήματος όμοιου με εκείνο των διατηρούμενων τμημάτων των λιθοδομών και η εφαρμογή ασβεστώματος σε όλες τις υφιστάμενες και ανακατασκευαζόμενες λίθινες επιφάνειες του τοίχου ώστε να αποκατασταθεί η καθιερωμένη προσλαμβάνουσα εικόνα του μνημείου.

Σε ότι αφορά τον άμεσο περιβάλλοντα χώρο εμπρός από τον αναλημματικό τοίχο προτείνεται η αποκατάσταση των παλαιών λιθόκτιστων παρτεριών, τη θέση των οποίων υπέδειξαν οι πατέρες της Μονής, και τα οποία αναμένεται να εντοπιστούν κατά την απομάκρυνση των προϊόντων της κατάρρευσης.

Για τη μελετητική ομάδα

Ο αρχιτέκτων μηχανικός

Π. Κουφόπουλος